

POSTANOWIENIE

Dnia 22 czerwca 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z wniosku K.J.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w P.
o rentę z tytułu niezdolności do pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 22 czerwca 2021 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 29 sierpnia 2019 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w (...) na rzecz adwokata M. W. kwotę 120 (sto dwadzieścia) zł, powiększoną o podatek od towarów i usług, tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej wnioskodawcy z urzędu.**

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 11 maja 2017 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P. odmówił przyznania K.J. prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Sąd Okręgowy w O. wyrokiem z dnia 20 czerwca 2018 r., sygn. akt III U (...), na skutek odwołania ubezpieczonego, zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał odwołującemu się prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy za okres od 1 lutego 2017 r. do 31 stycznia 2019 r. (pkt 1) oraz stwierdził brak odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

Sąd Apelacyjny w (...), wyrokiem z dnia 29 sierpnia 2019 r., sygn. akt III AUa (...), na skutek apelacji organu rentowego, zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie.

Odwołujący się, reprezentowany przez pełnomocnika wyznaczonego z urzędu, zaskarżył wyrok Sądu Apelacyjnego w całości.

W skardze kasacyjnej zarzucono naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy, to jest: 1) art. 162 § 1 k.p.c. w związku z art. 380 k.p.c. oraz art. 217 § 1 w związku z art. 391 § 3 k.p.c., przez uwzględnienie sformułowanego w apelacji organu rentowego wniosku „o rozpoznanie postanowienia o oddaleniu wniosku zgłoszonego w pismach procesowych organu rentowego z dnia 14 marca 2018 r. i 4 czerwca 2018 r. i ponowne jego rozpoznanie oraz powołanie innych biegłych sądowych z zakresu neurologii i diabetologii” w sytuacji, w której organ rentowy, będąc reprezentowany przez zawodowego pełnomocnika, nie złożył do protokołu postępowania w pierwszej instancji zastrzeżenia wskazującego, że postanowienie Sądu Okręgowego w O. z dnia 20 czerwca 2018 r. o oddaleniu wniosku o dopuszczenie dowodu z kolejnej opinii biegłych stanowi obrazę przepisów postępowania, w związku z czym organ rentowy nie mógł skutecznie wnioskować o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłych na etapie postępowania apelacyjnego, a Sąd Apelacyjny w (...) – tego wniosku uwzględnić; ewentualnie, z ostrożności procesowej, na skutek przyjęcia, że Sąd Apelacyjny postanowieniem z 11 września 2018 r. dopuścił dowód z opinii biegłych z urzędu, skarżący zarzucił 2) naruszenie art. 286 k.p.c. w związku z art. 232 k.p.c., przez dopuszczenie na etapie postępowania apelacyjnego dowodu z opinii biegłych z zakresu psychiatrii, psychologii i medycyny pracy celem ustalenia po przeprowadzeniu badań oraz analizie dokumentacji medycznej, czy schorzenia stwierdzone u odwołującego się czynią go niezdolnym do pracy częściowo lub całkowicie, podczas gdy zgromadzony w sprawie materiał dowody pozwalał Sądom obu instancji rozstrzygnąć sprzeczności między opiniami biegłych, przy czym dopuszczenie dowodu, o którym mowa, naruszało zasadę kontrydiktoryjności postępowania.

Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na występowanie istotnego zagadnienia prawnego dotyczącego stosowania art. 286

k.p.c., który wymaga wykładni z uwagi na istniejące rozbieżności w orzecznictwie. Skarżący wskazał na problem prawny dotyczący warunków, w których powstaje uprawnienie do skorzystania z możliwości, jaką daje art. 286 k.p.c., tj. możliwości przeprowadzenia przez Sąd dowodu z dodatkowych opinii innych biegłych. Zdaniem skarżącego, Sąd Apelacyjny przyjął w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, że do skorzystania z dyspozycji art. 286 k.p.c. wystarczające jest istnienie w sprawie dwóch sprzecznych opinii biegłych, tymczasem Sąd Najwyższy zdaje się stać na stanowisku, że sporne stanowiska biegłych sądy są władne rozstrzygać wówczas, gdy sąd uzna, że jedna z opinii jest przekonująca (tak wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 listopada 2017 r., III PK 167/16). W ocenie skarżącego sam fakt wystąpienia w sprawie dwóch opinii o przeciwnych wnioskach nie obliguje automatycznie Sądu do dopuszczenia dowodu z kolejnej opinii biegłych, o ile jest on władny samodzielnie przesądzić o rzetelności i kompletności jednej opinii (i o braku możliwości przypisania tych cech innej opinii), a ocena sądu w tym zakresie nie wymaga wiedzy specjalnej. Dopiero w sytuacji, w której Sąd nie jest w stanie samodzielnie tego ocenić, albo ocena wymaga wiadomości specjalnych, Sąd zobowiązany jest do powołania dowodu z opinii uzupełniającej.

Skarżący uzasadnił wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania również jej zasadnością w zakresie zarzutu obrazy art. 162 § 2 k.p.c. w związku z art. 380 k.p.c. oraz art. 217 § 3 w związku z art. 391 § 1 k.p.c., przy założeniu, że Sąd Apelacyjny w (...), dopuszczając dowód z opinii biegłego na etapie postępowania apelacyjnego, uwzględnił wniosek organu rentowego zgłoszony w apelacji.

Pełnomocnik skarżącego wniósł o zasądzenie kosztów pomocy prawnej udzielonej skarżącemu z urzędu, nieopłaconej w całości lub części.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne

wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Odnosząc się w pierwszej kolejności do przesłanki określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., należy zauważyć, że w świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika ona zwykle z oczywistego, widocznego *prima facie* naruszenia przepisów prawa polegającego na sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji. Nie chodzi, zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398⁴ k.p.c., lecz o naruszenie kwalifikowane (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109; z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20 poz. 494; z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437; z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616). Jeżeli więc przesłanką wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania miałyby być okoliczność, że skarga jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁴ § 1 w związku z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.), skarżący powinien w uzasadnieniu wniosku zawrzeć wywód prawny wskazujący, w czym wyraża się ta „oczywistość” i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia, koncentrując się na wykazaniu kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274). Przy czym podkreślić należy, że w judykaturze podkreśla się, iż przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743; z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z dnia 9

czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133). Ma to szczególne znaczenie w sytuacji, w której oczywista zasadność skargi kasacyjnej miałyby polegać na oczywistym naruszeniu przepisów procesowych, gdyż, stosownie do art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c., skargę można oprzeć na naruszeniu przepisów postępowania, jeżeli uchybienie to mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy. Skarżący więc musi wykazać, że następstwa wytkniętej w skardze wadliwości postępowania i orzekania były tego rodzaju (bądź skali), iż kształtowały one lub współkształtowały treść kwestionowanego w sprawie orzeczenia (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 lutego 1997 r., I CKN 57/96, OSNC 1997 nr 6-7, poz. 82; z dnia 24 października 2006 r., II PK 38/06, LEX nr 950620 oraz wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 17 marca 2006 r., I CSK 63/05, LEX nr 179971; z dnia 5 grudnia 2007 r., II PK 103/07, LEX nr 863973; z dnia 16 czerwca 2011 r., III UK 213/10, LEX nr 950436). Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 9 lipca 2014 r. w sprawie I PK 316/13 (LEX nr 1511811), wyraził trafny pogląd, że w sytuacji, gdy skarga kasacyjna nie zarzuca obrazy jakiegokolwiek przepisu prawa materialnego stanowiącego podstawę wyrokowania sądu odwoławczego, to w konsekwencji nie jest możliwa ocena, czy naruszenie przepisów prawa procesowego wskazanych przez nią w podstawie kasacyjnej mogło mieć - rzeczywiście - istotny wpływ na wynik sprawy, czego wymaga przepis art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. Nie chodzi przy tym o czysto teoretyczną możliwość takiego wpływu, lecz o wykazanie, że w okolicznościach danej sprawy ten wpływ był (mógł być) realny, a można to stwierdzić dopiero wówczas, gdy w skardze zostanie podniesiony adekwatny w konkretnych okolicznościach faktycznych zarzut obrazy prawa materialnego (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2014 r., I PK 208/13, LEX nr 16460590). W okolicznościach niniejszej sprawy oznacza to, że skarżący przy pomocy zarzutów naruszenia przepisów postępowania powinien zmierzać do wykazania, że wadliwość procedowania przez Sąd drugiej instancji była na tyle istotna, że doprowadziła do błędnego zastosowania przepisu (przepisów) prawa materialnego będącego podstawą rozstrzygnięcia zawartego w zaskarżonym orzeczeniu. Wynik sprawy bowiem, to jej rozstrzygnięcie, które jest oparte na przepisach prawa materialnego zastosowanych w ramach subsumcji ustalonego w sprawie stanu faktycznego pod właściwy przepis. Inaczej rzecz ujmując, zarzuty naruszenia

przepisów postępowania nie mogą być celem samym w sobie, lecz muszą służyć wykazaniu błędnego zastosowania przepisu prawa materialnego, który stanowi rzeczywistą podstawę prawną rozstrzygnięcia. Dlatego powołanie przez skarżącego zarówno w podstawie zaskarżenia, jak i we wniosku o przyjęcie jego skargi kasacyjnej do rozpoznania wyłącznie zarzutów procesowych uniemożliwia Sądowi Najwyższemu dokonanie oceny kasacyjnej w zakresie tego, czy w postępowaniu odwoławczym rzeczywiście wystąpiły uchybienia o tak znacznym ciężarze gatunkowym, że doprowadziły do wydania nieprawidłowego orzeczenia. Skarżący nie zarzucił w swojej skardze kasacyjnej obrazy jakiegokolwiek przepisu prawa materialnego stanowiącego podstawę wyrokowania Sądu odwoławczego, i w konsekwencji nie jest możliwa ocena, czy sugerowane przez niego naruszenie przepisów prawa procesowego wskazanych zarówno w podstawie zaskarżenia, jak i we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania mogło mieć - rzeczywiście - istotny wpływ na wynik sprawy.

To z kolei powoduje, że nie jest możliwe rozstrzygnięcie na kanwie powołanych przepisów postępowania przedstawionego zagadnienia prawnego.

Ubocznie należy zauważyć, że głównym zarzutem skargi jest to, że „po stronie Sądu Apelacyjnego nie zaktualizował się obowiązek powołania kolejnego zespołu biegłych mających rozstrzygnąć wątpliwości w sprawie - takich wątpliwości, bowiem nie było”, i teza ta jest uzasadniana stwierdzeniem, że wątpliwości powstałe na podstawie dwóch odmiennych opinii wyjaśniają zeznania świadka i odwołującego się (na temat jego stanu zdrowia i funkcjonowania w życiu codziennym). Tymczasem sąd nie może - przy ocenie opinii biegłych, dostarczających sądowi wiedzy specjalistycznej koniecznej do dokonania oceny stanu zdrowia osoby ubiegającej się o świadczenie rentowe, w szczególności rodzaju występujących schorzeń, stopnia ich zaawansowania oraz nasilenia związanych z nimi dolegliwości lub dysfunkcji organizmu, stanowiących łącznie o zdolności do wykonywania zatrudnienia bądź braku takiej zdolności - oprzeć się na własnym przekonaniu, wiedzy powszechnej, zasadach logicznego myślenia, które to kryteria ze zrozumiałych względów nie obejmują specjalistycznej wiedzy medycznej, lecz w razie istotnych różnic między opiniami biegłych musi zasięgnąć opinii kolejnych biegłych albo doprowadzić do konfrontacji biegłych, którzy wydali

sprzeczne opinie (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 8 lutego 2002 r., II UKN 112/01, OSNP 2003 nr 23, poz. 580; z dnia 17 grudnia 2008 r., I UK 133/08, LEX nr 1615661; z dnia 10 stycznia 2012 r., I UK 235/11, LEX nr 1129324; z dnia 24 czerwca 2013 r., II PK 324/12, LEX nr 1375181; z dnia 12 lutego 2015 r., IV CSK 275/14, LEX nr 1651019; z dnia 1 marca 2016 r., I UK 211/15, LEX nr 2007784; z 5 kwietnia 2016 r., I UK 145/15, LEX nr 2030462). Nie jest zatem możliwe rozstrzygnięcie na korzyść jednej opinii na podstawie zeznań świadków. W konsekwencji, nie stanowi naruszenia art. 286 k.p.c. ani też art. 162 § 1 k.p.c. w związku z art. 380 k.p.c. oraz art. 217 § 1 w związku z art. 391 § 3 k.p.c. dopuszczenie kolejnego dowodu z opinii biegłego, gdy istnieją dwie opinie odmienne rozstrzygające co do kwestii niezdolności do pracy.

Z tych powodów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., rozstrzygnięto jak w sentencji.

Uwzględniając wniosek pełnomocnika skarżącego o zasądzenie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej skarżącemu z urzędu według norm przepisanych, o kosztach wywołanych wniesieniem skargi kasacyjnej orzeczono na podstawie art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze (jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 1651) oraz § 4 i § 16 ust. 4 pkt 2 w związku z § 15 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (jednolity tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 18).